

Tīrā un piesārņotā ūdens diskursi 80. gadu beigās un 90. gadu sākumā Latvijā

Artis Svece

83. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2025

WATER

CULTURES

FLPP
FUNDAMENTĀLO UN
LIETIŠĶO PĒTĪJUMU
PROJEKTI

Izp-2023/1-0248

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

HUMANITĀRO
ZINĀTŅU
FAKULTĀTE

Paradigmu maiņa: antropocēns – dabkultūras – asamblāžas

socioekoloģiskās sistēmas

ūdens kultūras

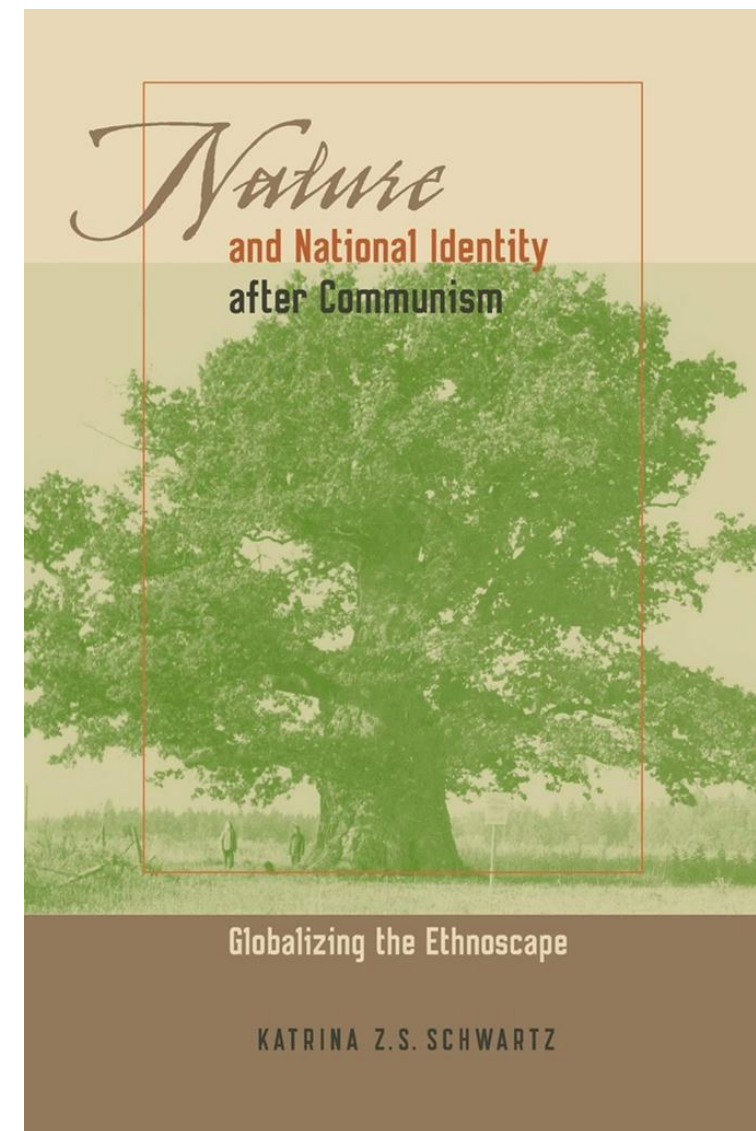
aģence, process, mijiedarbība

hidrosociālās asamblāžas

dabas aizsardzība – ētika – «antropoloģija»

«Turklāt ekonacionālisma fenomēns nozīmē zināmu virspusējību plaši atzītajās vides vērtībās. Kā mēs redzējam padomju gadījumā, kad atsaukšanās uz nacionālās kopības sajūtu pazuda, interese par vides jautājumiem strauji mazinājās. Tādējādi ekonacionālisms var būt maldinošs, liekot domāt par augsti attīstītu vides (*environmentalism*) apziņas pastāvēšanu, lai gan patiesībā tās ir maz vai vispār nav.»

Dawson (1996), pp. 163-164

Brīvā Daugava

Mazo upju tīrībai!

1988.-1989.

Latvijas PSR Meliorācijas un
ūdenssaimniecības ministrijas kolēģija
un Latvijas Dabas un pieminekļu
aizsardzības biedrības Centrālās padomē
prezidija organizēts konkurss

<https://sigulda.lv/aicina-iesaistities-upju-sakopsanas-talka-gaujas-nacionalaja-parka/>

Dabas aizsardzība un ētika

- «Dabas un pieminekļu aizsardzības» ilgā tradīcija,
- Gan dabai, gan pieminekļiem vajag uzmanību, sakārtot, «tīrīt» (Laiks 14.05.1988.: «Baznīcas mazgāšanas svētki»), atmošanās
- Prasība pēc «tīrīšanas» un sakārtošanas nevar izskaidrot tikai ar izmaiņām padomju vides aizsardzības politika (tūrisms 1960ajos? Ilze Vaivode (2005) «Tūrisma organizācija Latvijas PSR: Latvijas republikāniskās tūrisma padomes darbība 20. gadsimta 60. gados.» LUZV)
- Kopts / nekopts, tīrs / netīrs – mainās reference (Douglas 1966)

Dabas aizsardzība un ētika

- Vides aktīvisma ekoloģiskā virspusējība?
- Vides un dabas izpratne:
 - Antropocentriska,
 - Daļēji pastorāla («pievilcīgi krasti»),
 - Uz ainavu fokusēta («piekrastes bioloģisko un estētisko, t.i. ainavisko funkciju»),
 - Uz stabilu harmonisku sistēmu fokusēta, ekspertu zināšanas,
 - Apelēšana pie racionalitātes,
- Ne «liberālais internacionālisms» (Schwartz 2006),
- Postpastorālisms? (Gifford 2019)

«Antropoloģija»

- Tīrā un netīrā ūdens diskurss sociālo pārmaiņu, spēkošanās elements,
- Vide nav «galvenais» šo sociālo pārmaiņu mērķis, bet sociālās pārmaiņas tiek izprastas un iztēlotas kā vidi ietverošas,
- Vide, daba, upe kā sociālo attiecību simbols, manifestācija un blakne, bet arī veidotājs,
- Ideoloģisko diskursu un sociālo prakšu «hakerisms»,
- Ekoloģijas, estētikas, efektivitātes sintēzes meklējumi.

Paldies!

Email: artis.svece@lu.lv

WATER

CULTURES